

ОБРАЗОВНИ ПРОФИЛИ НАСТАВНИКА НА ПЕДАГОШКОМ ФАКУЛТЕТУ ЗА РЕФОРМИСАНУ ОСНОВНУ ШКОЛУ

Стево Пашалић
Педагошки факултет, Бијељина
Светог Саве 24, 76300 Бијељина

ABSTRACT

PAŠALIĆ, S.: EDUCATIONAL FIELDS OF SCHOOL TEACHERS AT TEACHING FACULTY EDUCATED FOR REFORMED ELEMENTARY SCHOOL. *Skup, 1: Savremena univerzitetska nastava, Zbornik radova naučno-stručnog skupa, Trebinje, novembar 2003. 73-88, Banja Luka, 2004. [Teaching Faculty of Bijeljina, 76300 Bijeljina, 24 Svetog Save Street]*

The questions under discussion on reformed elementary school and indispensable requests to be fulfilled regarding school teachers employed at nine-year compulsory school at Teaching Faculty have been analysed in this report. Acting strategy, structure and aspect of Teaching Faculty, based on European standards and Bologna Declaration have been emphasized.

Key words: education reform, new curriculum, pupil and student population, teaching staff, educational fields.

САЖЕТАК

У реферату се анализирају актуелна питања реформисане основне школе и потребе усклађивања образовних профила наставника на Педагошком факултету за нову деветогодишњу обавезну основну школу. Указује се на стратегију дјеловања, структуру и физиономију педагошког факултета, заснованих на принципима европских стандарда и Болоња процеса.

Кључне ријечи: реформа образовања, нови наставни план и програм, ученичка и студентска популација, наставно особље, образовни профили.

УВОД

Потреба модернизације основног и средњег образовања код нас од посебног је значаја. Модернизовани образовни систем треба да буде у складу са европским стандардима и који је у стању да се прилагођава захтјевима друштвених промјена.

Образовне власти у БиХ уз помоћ ЕС-ТАЕР програма израдиле су "Заједничку стратегију за модернизацију основног и општег средњег образовања у Босни и Херцеговини", тзв. "Бијели папир", који је верификован у октобру 2003. године. Бијели папир је договорена политика и стратегија. То је фаза прије имплементације, а представља посвећеност ономе што је политички, технички и организационо изводљиво.

Основни циљеви су да се у БиХ изврши транзиција на деветогодишње обавезно основно образовање у складу са квалитетним искуствима педагошке праксе у Европи. Обавезно основно образовање развијаће се кроз циклусе 3+3+3 који одговарају карактеристикама раног дјетињства (разреди од 1-3), средњег дјетињства (4-6) и ране младости (разреди од 7-9). У периоду касне младости (ране зрелости), а по успјешном завршетку обавезног основног образовања, ученици би наставили средње опште образовање и гимназију у којој би образовање трајало 4 године.

Наставни план и програм у обавезном основном образовању организовао би се кроз 5 образовних области:

- Језик, књижевност и комуникација;
- Друштвене науке;
- Математика, природне науке и технологија;
- Умјетност;
- Физичко и здравствено васпитање.

Општи исходи на крају основног образовања су:

- посједовати основна знања из различитих научних подручја изражених кроз различите образовне области;
- стећи способност комуникације, апстрактног и критичког мишљења;
- стећи јасне представе о значају науке и технологије у друштву.

СТРАТЕГИЈА ДЈЕЛОВАЊА ПЕДАГОШКОГ ФАКУЛТЕТА

Основни разлози утемељења педагошког факултета састоје се у намјери да се цијеловитије сагледа сложеност образовања, његова комплексност и сугерише потреба да се темељно упозна актуелна суштина и предметност.

Образовни систем код нас је у поодмаклој фази реформи. Све промјене условљене су примјеном европских стандарда у образовању. Основно образовање трајеће 9 година по тријадама: прва (1,2,3 разред), друга (4,5,6 разред), трећа (7,8,9 разред).

Настава се мора сагледати као дио процеса учења, а не као нека изолована активност која се организује у школи.

Постоји низ пројеката који пружају увид у то како се млади људи могу увући у процес учења и подучавања. Основни модел који се развио из низа пројеката укључује следеће компоненте:

- Партиципација у друштву: од ученика се очекује да учествује у изазовним активностима које су корисне другима и суштински испуњавајуће.
- Критичко промишљање: ученицима се мора помоћи да критички промишљају исход, значај и посљедице свог понашања.
- Теоријско знање: ученици морају почети да повезују своје практично искуство са теоријским знањем.
- Интегративни процес: партиципација, размишљање и теорија морају бити интегрисани у смисаону цјелину.
- Партиципација: ученици морају учествовати у планирању, развијању, извршавању и оцјењивању цјелокупног програма.

Наведени процеси не завршавају се завршетком школовања већ се настављају кроз цијели радни вијек.

Није могуће разумјети и имати добар начин образовања наставника и васпитача ако не постоји стратегија образовног система уопште. Футуролози могу с великом вјероватноћом оцијенити куда иде неко друштво, анализом система образовања, ако истражујући образовни систем једне земље дођу до одговора на неколико питања: како изгледа спољашња физиономија школа и факултета, као и њихова унутрашња организација, ко их оснива, издржава и надзире?

Ако се тачно постави питање утемељења основношколског система, свако дугорочно промишљање о одрживости основног образовања намеће и проблем школовања наставника за његово трајање.

Шта везује основну школу и институције које образују наставнике за рад у њој ?

Због несхватања и неразумијевања овог проблема, настају увијек грешке у конципирању наставничких факултета, или у промишљању утемељења концепта основног образовања.

Анализом садржаја образовања, посебно базичног и обавезног, изводе се закључци о смјери, циљу, смислу и сврси образовања наставника за основно образовање.

Пожељно је промовисати наставника којег карактерише:

- одговарајући степен образовања, педагошко-психолошка и дидактичко-методичка оспособљеност за извођење наставе у одговарајућем подручју;
- способност да креира услове и окружење за активно учење и инклузивно образовање;
- оспособљеност за евалуацију резултата учења и развоја ученика, те поступака, метода и облика које користи у настави;
- мотивисаност за стално стручно усавршавање и отвореност за промјену у образовању;
- оквалификовати наставника за извођење наставе из више наставних предмета (области);
- лиценца за самостални васпитно-образовни рад;
- развојно-истраживачки рад.

Последња деценија прошлог вијека створила је орјентацију модерне европске мисли и у том дијелу образовног система, тражећи јединствен приступ основном образовању на цијелом простору старог континента. Из тих захтјева произилази потреба трансформације основне школе и факултета који образују наставнике за такву школу и код нас. Трансформација учитељског факултета у педагошки омогућава да се створи основа за реформу основне школе преко самих наставника који су носиоци промјена, без чијег стручног ангажмана ниједна реформа нема изгледа на успјех.

КОНЦЕПТ НАШЕ ОСНОВНЕ ШКОЛЕ НА ПОЧЕТКУ 21. ВИЈЕКА

Како реформисати основну школу несумњиво је најосјетљивије питање, посебно како мијењати осноношколски систем и у ком правцу му усмјерити токове.

Школски програми у БиХ се веома разликују од програма развијених земаља. Код нас се под школским програмима подразумијева докуменат у коме је записано, прије свега, шта се у школи предаје. Дакле, нагласак је на ономе шта се предаје, а не на ономе шта се учи.

Принципи предшколског, основног и средњег образовања и васпитања као и функционисање институција за пружање услуга у образовању у БиХ, регулисано је усвојеним Оквирним законом о основном и средњем образовању. Поред низа питања поменутих законом дефинисани су и нивои образовања:

- предшколско образовање чини саставни дио образовног система. У складу са стандардима и принципима Оквирног закона, ентитетски закони ће регулисати статус предшколског образовања у образовном систему;
- основно образовање је обавезно за сву дјецу, обавеза је надлежних институција да до 2004. године створе потребне услове за отпочињање основне школе у трајању од девет година;
- средњошколско образовање је свима доступно у складу са постигнутим успјехом у основној школи.

Стандарди у образовању. У свим јавним и приватним школама у БиХ успоставиће се и примјењивати заједничко језгро наставних планова и програма (заједничко језгро наставних планова и програма састоји се од наставних планова и програма са што је могуће

широм заједничком основом за све предмете основног и средњег образовања у БиХ). Велика већина педагошких активности у школи састојаће се од предмета и наставних планова и програма предвиђеним заједничким језгрима наставних планова и програма.

Надлежне образовне власти утврдиће и остале стандарде и нормативе у образовању у погледу: простора, опреме и наставних средстава у школи, образовног процеса, образовних и професионалних компетенција наставника и др.

Тијела за успостављање стандарда у образовању у БиХ су: Агенција за стандарде и оцјењивање у образовању (успостављена 2000. године) и Агенција за наставне планове и програме (задужена за имплементацију заједничких језгара наставних планова и програма за све нивое образовања), чије формирање је у току.

Обавезе ентитета и кантона су да након доношења Оквирног закона о основном и средњем образовању, донесу ентитетске и кантоналне законе у року од 6 мјесеци.

Влада Републике Српске утврдила је Приједлог закона о основној и средњој школи у Републици Српској, којим се предвиђа:

- Наставни план и програм доноси министар (донесен за 9-то годишње основно образовање 2003/04.);
- У основним школама настава се изводи по тријадама: за ученике од првог до трећег разреда - РАЗРЕДНА настава са тежиштем на развоју базичних способности, знања и умијења. За ученике од четвртог до шестог разреда - РАЗРЕДНО-ПРЕДМЕТНА настава гдје се уводе елементи научних знања, чиме се ученици припремају за наредни образовни циклус. За ученика од седмог до деветог разреда - ПРЕДМЕТНА настава, гдје се формирају способности апстрактног мишљења.
- Наставници добијају лиценцу за рад која траје четири године.

Из приложених наставних планова видљиве су сличности и различитости у реформисаној основној школи.

Суштинска промјена је одвијање основношколског образовања по циклусима (тријадама).

Анализом новог Наставног плана и програма, намећу се основне смјернице у образовању кадрова на педагошким факултетима, тако да ти кадрови овладају потребним образовањем из неколико поглавља и то:

- Опште образовање
- Педагошко-психолошко образовање
- Стручно образовање из образовних области.

НОВИ НАСТАВНИ ПЛАН ЗА РЕФОРМИСАНУ ДЕВЕТОГОДИШЊУ ОСНОВНУ ШКОЛУ

(структура обавезне школе) у Републици Српској, 2003/2004.

Р. бр.	Наставни предмет	Први циклус			Други циклус			Трећи циклус		
		1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
01.	Српски језик		*	*	*	*	*	*	*	*
02.	језик*									
03.	језик**									
04.	Вјеронаука		*	*	*	*	*	*	*	*
05.	Страни језик			*	*	*	*	*	*	*
06.	Ликовна култура		*	*	*	*	*	*	*	*
07.	Музичка култура		*	*	*	*	*	*	*	*
08.	Природа и друштво		*	*	*					
09.	Познавање природе					*				
10.	Познавање друштва					*				
11.	Историја						*	*	*	*
12.	Географија						*	*	*	*
13.	Физика							*	*	*
14.	Математика		*	*	*	*	*	*	*	*
15.	Биологија						*	*	*	*
16.	Хемија								*	*
17.	Техничко образовање						*	*	*	*
18.	Основи информатике					*	*	*	*	*
19.	Физичко васпитање		*	*	*	*	*	*	*	*
20.	Моја околина	*								
21.	Говор, изражавање,	*								
22.	Ритмика, спорт, муз.	*								
23.	Васпитни рад у ОЗ		*	*	*	*	*	*	*	*
	УКУПНО:	15	20	20	21	22	28	27	28	28

ИЛУСТРАТИВНИ МОДЕЛ НАСТАВНОГ ПЛАНА ЗА ОСНОВНУ ШКОЛУ У БИХ

"Бијели папир" 2003.

Образовна област	Наставни предмети	Разред и број часова									Укупно
		I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	
Језик, књижевност и комуникација	- Матерњи језик	5	6	6	6	6	5	4	4	4	46
	- Енглески језик			2	2	2	2	2	2	2	14
	- Други страни језик						2	2	2	2	8
Друштвене науке	- Моја околина	3	3	3							9
	- Друштво				2	2					4
	- Историја						1	2	2	2	7
	- Географија						1	2	2	2	7
	- Вјеронаука		1	1	1	1	1	1	1	1	8
	- Демок. и људ. права									1	1
Математика, природне науке и технологија	- Математика	2	4	5	5	5	4	4	4	4	37
	- Географија						(1)	(2)	(2)	(2)	
	- Моја околина	(3)	(3)	(3)							
	- Наука и техника				2	2					4
	- Техника и инф. тех.						2	1	1	1	5
	- Наука						2	3			5
	- Физика								2	2	4
	- Хемија								2	2	4
- Биологија								2	2	4	
Умјетност	- Ритмика, спорт и муз.	4	4	4							12
	- Ликовна култура	2	2	2	2	2	1	1	1	1	14
	- Музичка култура				2	2	1	1	1	1	8
Физичко и здравствено васпитање	- Физичко и здравств. васпитање				2	2	2	2	2	2	12
	УКУПНО ЧАСОВА СЕДМИЧНО	16	20	23	24	24	24	25	28	30	214
Изборно подручје	- Предмет I							1	1	1	3
	- Предмет II							1	1	1	3
	- Предмет III							1	1	1	3
	УКУПНО I + II	16	20	23	24	24	24	28	31	33	223

Извор: Заједничка стратегија за модернизацију, "Бијели папир", БиХ, октобар 2003.

СТРУКТУРА ОБАВЕЗНЕ ОСНОВНЕ ШКОЛЕ У СРБИЈИ

од шк. 2003/2004. год.

Образовна подручја и предмети	Први циклус			Други циклус			Трећи циклус		
	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.
1. Друштвене науке и филозофија:									
- Свет око нас	*	*	*	*					
- Историја					*	*	*	*	*
- Грађанско васпит.				*	*	*	*	*	*
- Верско васпит.				*	*	*	*	*	*
2. Језик, књижевност и комуникација:									
- Српски језик	*	*	*	*	*	*	*	*	*
- Матерњи језик	*	*	*	*	*	*	*	*	*
- Књижевност	*	*	*	*	*	*	*	*	*
- Страни језик	*	*	*	*	*	*	*	*	*
3. Математика и природне науке:									
- Математика	*	*	*	*	*	*	*	*	*
- Биологија					*	*	*	*	*
- Физика					*	*	*	*	*
- Географија				*	*	*	*	*	*
- Хемија							*	*	*
- Информатика				*	*	*	*	*	*
- Технологија				*	*	*	*	*	*
4. Умјетност:									
- Визуелна	*	*	*	*	*	*	*	*	*
- Музичка	*	*	*	*	*	*	*	*	*
- Драмска				*	*	*	*	*	*
- Покрет				*	*	*	*	*	*
5. Физичко и здравствено васпит.	*	*	*	*	*	*	*	*	*

МОДЕЛ ОБРАЗОВАЊА НАСТАВНИКА ПРЕМА ЗАХТЈЕВИМА РЕФОРМИСАНЕ ОСНОВНЕ ШКОЛЕ

Модел образовања наставника треба бити усклађен са захтјевима реформисане основне школе и конкретним потребама које се базирају на цјелокупној ученичкој популацији од 6 до 15 година старости.

Преглед ученичке популације и наставног особља, приказаћемо на основу званичних података Републичког статистичког завода, Статистички билтен бр.2 - статистика образовања, 2003.

1. Ученици редовне основне школе:

Школска година	Укупно	Од I-IV	Од V-VIII
1998/99.	125 244	59 959	65 285
1999/2000.	121 197	58 035	63 162
2000/2001.	114 570	53 840	60 830

2. Некомбинована одјељења у редовним основним школама:

Школска година	Укупно	Од I-IV	Од V-VIII
1998/99.	4632	2084	2584
1999/00.	4612	2079	2533
2000/01.	4461	1979	2482

3. Комбинована одјељења у редовним основним школама:

Школска година	Укупно	Од I-IV	Од V-VIII
1998/99.	761	750	11
1999/00.	758	752	6
2000/01.	774	766	8

4. Наставно особље у редовним основним школама:

Школска година	Укупно	Од I-IV	Од V-VIII
1998/99.	6914	2933	3839
1999/00.	7046	3012	3923
2000/01.	6775	2833	3798

Табеларни прегледи показују константни тренд смањења укупног броја ученика у основним школама, што је последица смањења стопа наталитета и природног прираштаја становништва као и негативног миграционог салда на овим просторима. Аналогно томе, евидентан је тренд смањења броја одјељења у редовним основним школама. Осјетан је благи пораст комбинованих одјељења, а то значи да се формира све већи број малих ("патуљастих") школа, за које је најпотребнији кадар са разредно-предметном групом.

Наставно особље је у благом опадању што је логична посљедица константног смањења броја ученика у основним школама.

Ако посматрамо педагошки факултет (за сада само у Бијељини) као водећу високообразовну установу, за потенцијалну студентску популацију, у зони која гравитира ка овој високошколској установи, садашње стање основношколске популације и наставног особља, указују на пуну оправданост постојања овог факултета у складу са захтјевима нове (реформисане) основне школе.

5. Редовне основне школе по општинама (Посавина, Семберија, Подриње):

Општина	Број школа четворораз.	Број школа осморазред.	Број ученика I-IV	Број ученика V-VIII	Наставно особље I-IV	Наставно особље V-VIII
Бијељина	27	14	4284	4765	206	286
Братунац	8	3	828	1075	47	67
Власеница	2	1	533	593	26	29
Вукосавље	1	1	92	114	6	9
Зворник	13	7	2029	2355	96	147
Лопаре	15	3	624	523	39	38
Милићи	3	1	449	559	21	30
Модрича	12	6	1062	1221	55	71
Осмаци	1	2	155	161	9	12
Пелагићево	3	1	208	204	10	12
Сребреница	-	3	424	478	21	28
Српско Орашје	2	1	109	75	6	9
Угљевик	11	3	751	924	43	57
Хан Пијесак	-	1	181	208	9	13
Шамац	3	4	786	902	41	60
Шековићи	2	3	455	498	21	23
УКУПНО:	103	54	12970	14655	656	891

Извор: Основно образовање, Статистички билтен бр.2, Републички завод за статистику, Бања Лука, 2003.

Из наведених статистичких података могу се извести релевантни показатељи који потврђују оправданост постојања педагошког факултета и нужност утврђивања његове структуре и физиономије (одређивање карактера и врсте студија).

Број школских објеката (четвороразредне основне школе) на подручју које гравитира Педагошком факултету у Бијељини је 103 или 22% од укупног броја ових школа у РС. Удио осморазредних школа је 21% (54 школе).

Ученичка популација до четвртог разреда основне школе броји 12970 ученика или 24% од укупне популације, а популација од петог до осмог разреда 14655 или 24,1%. Ови подаци у извјесном смислу фаворизују наведени регионални простор у погледу пораста основношколске популације у односу на остале крајеве у РС (већа стопа наталитета и природног прираштаја). Идентичан удио је и наставног особља у укупном броју наставног особља у основним школама.

Обзиром на константно изражен тренд смањивања броја ученика у основношколском образовању, пројекција обухвата основних школа ученичком популацијом у највећој мјери зависиће од стопе рађања становништва, односно стопе фертилитета (наталитета).

Преглед будућих основношколских обвезника по годинама рођења:

1. Становништво Републике Српске - наталитет (рођења):

Година	Број становника	Број живорођених	Стопа(промил) наталитета
1997.	1409835	13757	9,8
1998.	1428798	13527	9,4
1999.	1448537	14500	10,0
2000.	1469182	14191	9,7
2001.	1490993	13699	9,2

Извор: Демографска статистика, Статистички билтен бр. 5, РЗС, Бања Лука, 2002..

Стопа рађања становништва Републике Српске има доста уједначен тренд, што омогућује поузданије планирање основношколског обухвата будућих генерација. Ако се пође од чињенице да је просјечан број живорођених у последњих 5 година око 14000, онада се у складу са постојећим педагошким стандардима о оптималном броју ученика у одјељењу, може предвидјети да ће се у наредних 5 година уписивати близу 500 одјељења у први разред основне школе. Тај број ће омогућавати репродукцију укупног броја одјељења у основном образовању. Тиме се стварају обавезе континуираног школовања одговарајућих кадрова на педагошким факултетима и обезбјеђивања репродукције наставног особља.

2. Пројекција основних контингената становништва 2001-2015:

Година	Дјеца до 7 година	Дјеца 7 - 14 година
2001.	158 312	149 799
2006.	156 921	149 814
2011.	158 072	150 887
2015.	157 943	150 701

Извор: Демографска статистика, Статистички билтен бр.5, РЗС, Бања Лука, 2002.

Пројекција основних контингената становништва РС (основношколска популација и предшколски узраст), указују на још увијек повољан тренд рађања и задржавања обухвата дјеце основношколским образовањем на достигнутом нивоу, упркос неповољном општем природном и механичком кретању становништва РС. У складу са кретањем броја дјеце - школских обвезника, педагошки факултет(и) треба(ју) предвидјети оптималан број уписа студената на одређене студије, како не би дошло до хиперпродукције или дефицита одређених кадрова.

Тренутна кадровска покривеност наставе верификованим кадровима у основним школама у Републици Српској је доста задовољавајућа. Недостатак стручних кадрова најизраженији је за наставу енглеског језика, гдје тренутно наставу изводи око 300 наставника који немају адекватну стручну спрему. Од осталих образовних области мања

дефицитарност кадрова присутна је код наставних предмета: њемачки језик (око 100), математика (око 30), ликовна култура (око 40) и музичка култура (око 40).*

СТРУКТУРА ПЕДАГОШКОГ ФАКУЛТЕТА

Примаран захтјев реформе система образовања наставника ваља тумачити на начин који кореспондира с пожељним исходима.

Потпуно трансформисање учитељског факултета у педагошки је могуће организовати и плански остварити под условом:

- а) да се тачно одреде наставни и научни оквири дјеловања педагошког факултета, а гдје су могуће двије варијанте:
- прва се састоји у одређењу на образовање васпитача за рад са дјецом предшколског узраста, наставника разредне наставе за рад са дјецом у првом циклусу (разредној настави) основне школе и образовање наставника за разредно-предметну наставу у другом циклусу основне школе (завршно са шестим разредом). Студије се могу комбиновати избором предмета и смјерова.
 - друга варијанта садржи све претходне категорије и проширује их на слjedeће могућности: кандидати могу одабрати двопредметне студије за рад у вишим разредима основне школе (седмог до деветог разреда).

Педагошки факултет се дефинише као високошколска научно-наставна институција која припрема квалификоване васпитаче и наставнике. На факултету се наставним планом предвиђа пропорција учешћа наставних предмета, тако да је око 70% часова предвиђено за проучавање стручних наставних предмета са методикама, око 20% за педагошко-психолошку групу предмета и близу 10% за општеобразовне предмете.

Организационо педагошки факултет треба да се дијели на три, односно четири међусобно повезана одјељења (одсјека):

- Одјељење (одсјек) за предшколско васпитање и образовање;
- Одјељење (одсјек) за разредну наставу;
- Одјељење (одсјек) за разредно-предметну наставу;
- Одјељење (одсјек) за предметну наставу.

На одјељењу за предшколско васпитање и образовање су јединствене студије, гдје школовање траје три године, са највише 24 наставна предмета од којих се један број бира према одређењу студената.

Студирање на одјељењу за разредну наставу тренутно траје четири (алтернатива три) године.

Разредно-предметна настава се студира четири године, са могућношћу подјеле на више смјерова (примјер: разредна настава и енглески језик, итд.).

Предметна настава се студира четири године, са више смјерова на студију за двопредметне наставне групе (примјер: историја-географија, биологија-хемија, математика-информатика итд.).

Структура педагошког факултета треба да буде пажљиво изнијансирана: кохерентно обликовани наставно-научни предмети и сл.

1. Прва група предмета (курсева), класификује се у групу општих научно-наставних дисциплина: страни језик (у прве двије године), социологија образовања и филозофија са етиком.

* Подаци преузети из документације Министарства просвјете и културе РС

2. Друга група предмета је педагошко-психолошка: педагогија (општа, школска и породична), дидактика, психологија (општа, развојна, педагошка), методологија педагошких истраживања.
3. Трећа група обухвата стручне предмете са методикама, и може се подијелити у више подгрупа:
 - а) Српски језик, култура говора, књижевност (и књижевност за дјецу), методика српског језика;
 - б) Математика, информатика (педагошка, информациона технологија), методика наставе математике;
 - ц) Одабране природне науке (биологија, екологија, природа и друштво, познавање природе, моја околина), методика наставе ПИД;
 - д) Одабране друштвене науке (природа и друштво, моја околина, познавање друштва, географија, историја), методика наставе ПИД;
 - г) стручни предмети са методиком за бирани предмет на разредно-предметном одсјеку (примјер: стручни предмети за енглески језик);
4. Умјетност (ликовна и музичка) и физичко васпитање са методикама: вокално-инструментална настава.

Једана од извјесних могућности је да се стручни наставни предмети изучавају интегрисано (по издвојеним модулима). Оцјењивање знања вршило би се континуирано, у складу са принципима Болоњске декларације, а коначна оцјена сводила би се практично на верификацију оцјена по областима.

У осјетљивија питања на педагошком факултету спада изучавање, односно заступљеност националне групе предмета, која је проткана кроз све нивое образовања. На педагошком факултету у ту групу предмета спадају (аналогно дефинисаној групи националних предмета у основној школи): српски језик и књижевност, природа и друштво, познавање друштва, историја, географија, ликовна и музичка култура.

Наставни план педагошког факултета за одјељења разредне и разредно-предметне наставе, због мобилности студента и рационалнијег и ефикаснијег студија, биће јединствен у прве двије године студија. У трећој, односно четвртој години студија наставни план сачињаваће ужестручни предмети разредне наставе и одабраног предмета.

Нови наставни план и програм у деветогодишњој основној школи, има слједећи омјер заступљености образовних области (од првог до шестог разреда):

1. Српски језик (матерњи језик).....34 часа или 27%,
2. Моја околина, Природа и друштво, Познавање природе, Познавање друштва, Историја, Географија, Биологија28 час., или 22%,
3. Математика, Информатика 27 час., или 21%,
4. Физичко васпитање.....(4)+12 час., или 10%,
5. Ликовна култура.....14 час.,или 10%,
6. Музичка култура.....(8)+12 час., или 10%.

На педагошком факултету, у оквиру укупног фонда часова, за стручне предмете са методикама намијењено је око 70% од укупног фонда часова. Дистрибуција часова требала би бити одраз пропорцијалне заступљености тих образовних области у основној школи (први и други циклус, 1-6 разреда). Тиме ће се створити добра основа за то да студенти након завршетка студија, буду адекватно оспособљени из педагошко-психолошког образовања, стручног и дидактичко-методичког образовања, тим више што је сасвим извјесно да ће овакав профил наставника бити у позицији да изводи наставу до 6. разреда основне школе, посебно у све више учесталијим малим "патуљастим" школама.

На основу дефинисаних захтјева за образовање судената на педагошком факултету, дистрибуција часова по образовним областима од укупног фонда часова, требала би бити усклађена (оквирно) на седмичном нивоу за све године студија:

1. Српски језик, култура говора, књижевност, књижевност за дјецу, методика наставе српског језика.....35 часова
2. Математика, информатика, методика наставе математике26 часова,
3. Биологија и екологија, општа и национална географија, национална историја, методика наставе ПП и ПД.....27 часова,
4. Музичка култура са методиком, ВИН.....13 часова,
5. Ликовна култура са методиком9 часова,
6. Физичко васпитање са методиком.....9 часова.

Преосталих 6 часова може послужити за корекције (повећање) броја часова за поједине образовне области.

Нови наставни планови и програм педагошког факултета, у складу са принципима Болоња процеса, треба да буде развијан у складу са сљедећим елементима:

- Јединствен наставни план у прве двије године студија,
- Једносеместрални предмети (4-6 по семестру),
- У трећој и четвртој години наставни план ће бити усклађен са одређењем студената за одређени образовни профил,
- Оптерећеност студената треба да буде по формули: 8+8+8.

Илустративни наставни план педагошког факултета
за разредно-предметну наставу

ПРВА година

Р.бр	НАЗИВ ПРЕДМЕТА	Фонд часова		Зимски семест.		Љетни сем.	
		П	В	П	В	П	В
1.	Српски језик	60	60	4	4		
2.	Социологија образовања	60	30	4	2		
3.	Филозофија са етиком	60	0			4	0
4.	Педагогија	60	30	4	2		
5.	Општа и развојна психологија	60	60			4	4
6.	Страни језик	0	60	0	2	0	2
7.	Математика	60	60			4	4
8.	Вокално-инструментална нас.	0	60	0	4		
9.	Демократија и људска права	30	0			2	0
	Свега часова:	390	360	12	14	14	10

ДРУГА година

Р.бр.	НАЗИВ ПРЕДМЕТА	Фонд часова		Зимски семест.		Љетни сем.	
		П	В	П	В	П	В
1.	Књижевност	60	30			4	2
2.	Дидактика	60	60	4	4		
3.	Информатика	60	30			4	2
4.	Страни језик	0	60	0	2	0	2
5.	Биологија и екологија*	60	30			4	2
6.	Општа и национална геог.**	60	30	4	2		
7.	Национална историја**	30	0	2	0		
8.	Педагошка психологија	60	60	4	4		
9.	Култура говора са реториком	30	60			2	4
	Свега часова:	420	360	14	12	14	12

Алтернатива: * Одабране природне науке, ** Одабране друштвене науке

ТРЕЋА година

Р.бр.	НАЗИВ ПРЕДМЕТА	Фонд часова		Зимски семест.		Љетни сем.	
		П	В	П	В	П	В
1.	Књижевност за дјecu	60	30	4	2		
2.	Школска и породична педаг.	60	30	4	2		
3.	Методологија педаг. истраж.	60	30	4	2		
4.	Методика наставе лик. култ.	60	75			4	5
5.	Методика наст. музичке култ.	60	75			4	5
6.	Методика наст. физичк. васп.	60	75			4	5
7.	Фонетика енглеског језика	15	45	1	3		
8.	Енглески језик II	15	45	1	3		
9.	Енглески језик III	0	60			0	4
10.	Изборни предмет	30	0	2	0		
	Свега часова:	420	465	16	12	12	19

Напомена: Може се предвидјети више изборних предмета у оквиру датих ујестручних предмета

ЧЕТВРТА година

Р.бр.	НАЗИВ ПРЕДМЕТА	Фонд часова		Зимски семес.		Љетни сем.	
		П	В	П	В	П	В
1.	Методика наст. српског језика	75	120	5	8		
2.	Методика наст. математике	75	90			5	6
3.	Методика наставе ПП и ПД	75	90			5	6
4.	Методика рада с ученицима благо ометеним у развоју	15	30	1	2		
5.	Методика енглеског језика	60	60			4	4
6.	Енглески језик IV	15	45	1	3		
7.	Савремена енгл. књижевност	30	30	2	2		
8.	Изборни предмет	30	0	2	0		
	Дипломски рад						
	Свега часова:	375	465	11	15	14	16

Обавезни и изборни предмети носиће одређени број кредита или бодова. Број кредита који се могу остварити у једној години износи најмање 60, односно 30 по семестру.

Према европским стандардима и принципима, минимум кредита да би се добила диплома је 180, односно 240. Послије тога студент може да настави да сакупља кредит за магистарску диплому, за коју је потребно 240 до 300 бодова, док за докторат наука треба сакупити 400 до 500 кредита (бодова).

Колико који предмет носи кредита зависиће од важности предмета, а то значи од тога колико је студент, да би савладао градиво, оптерећен предавањима, вјежбама, консултацијама, припремама за испит. Испити као институција провјеравања знања студената највјероватније биће и убудуће задржани, али они неће бити пресудни фактор на основу којег ће се утврђивати да ли је неко дао годину. Битно је сакупити предвиђени број кредита у току студија.

Кредитна способност студената биће значајна препорука приликом запошљавања, а имаће и улогу при преласку студената са једног на други факултет или универзитет. У принципу, овако бодовани студенти би без проблема могли да наставе студиј на било којем од европских универзитета. Али, њихов прелазак ће бити могућ само ако постоји договорена међууниверзитетска сарадња.

ФИЗИОНОМИЈА ПЕДАГОШКОГ ФАКУЛТЕТА

I	г о д и н а
II	г о д и н а
III	г о д и н а предшколско васпитање (разредна настава)
IV	г о д и н а разредно-предметна настава; предметна настава
V	г о д и н а магистарске студије
VIII	г о д и н а докторске студије

На одјелењу за предшколско васпитање стиче се звање: професор за предшколско васпитање.

На одјелењу разредне наставе стиче се звање: професор разредне наставе.

На одјелењу разредно-предметне наставе стиче се звање: професор разредне наставе и (навести назив одабраног предмета уз разредну наставу) за основну школу.

На одјелењу предметне наставе стиче се звање: професор (навести двопредметну групу) за основну школу.

ЛИТЕРАТУРА

1. Заједничка стратегија за модернизацију основног и општег средњег образовања у БиХ, "Бијели папир", Образовне власти у БиХ, 2003.
2. Ценић, С., Дедић, Ђ.: Модел педагошког факултета, Учитељски факултет, Врање, 2003.
3. Наставни план и програм за основну школу, Министарство просвјете Републике Српске, Завод за уџбенике и наставна средства, Српско Сарајево, 2002.
4. Оквирни закон о основном и средњем образовању у БиХ, 2003.
5. Пашалић, С.: Реформа образовања у БиХ са посебним освртом н високо образовање, Зборник радова - Универзитетска настава на почетку 21. вијека, Педагошки факултет, Бијељина, 2003.
6. Развојна стратегија БиХ - секторски приоритети - образовање, ПРС тим, Сарајево, 2002.

7. Статистички билтен бр. 5, - демографска статистика-, Републички завод за статистику, Бања Лука, 2002.
8. Статистика образовања -основно образовање-, Статистички билтен бр. 3, Републички завод за статистику, Бања Лука, 2003.